

Брашнести мани

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 19.08.2014

Брашнестата мана е едно от най-разпространените заболявания по културните растения. Икономическото му значение непрекъснато нараства. Напада почти всички растителни видове – зърнено-житни, зеленчукови, овощни, лоза, декоративни и горски. В сравнение с останалите болести тя се идентифицира най-лесно. Причинителите на брашнести мани са над 200 вида гъби, принадлежащи към 11 рода. Те имат и над 700 специализирани форми. Гостоприемници на тези патогени са над 7000 културни и диви растителни видове.

Причинителите на брашнеста мана по културните растения принадлежат главно към родовете *Oidium*, *Erysiphe*, *Sphaerotheca*, *Leveillula*, *Podosphaera*, *Uncinula* и др. Въпреки многообразието от причинители симптомите по растенията са сходни. Това са хлоротични петна, покрити с обилен брашнест налеп, откъдето произлиза и името на заболяването. По-късно петната нарастват, сливат се и обхващат целия лист. Най-често се наблюдават по горната повърхност на листата, понякога и по долната, а също по младите стъбла, цветните пъпки и младите плодове.

Заразените листа често се деформират, прегарят и опадват преждевременно. Силното нападение влошава фотосинтезата. Добивите силно се редуцират. Загубите ежегодно варират в интервала 20–40%. Поради епифитотийно развитие на брашнеста мана по лозата в Европа през периода 1850–1854 г. производството на вино във Франция намалява с над 75%. При чувствителния на брашнеста мана ябълков сорт Джонатан коефициентът на вредоносност може да достигне до 97%. С най-голямо икономическо значение за България са брашнестата мана по житни, зеленчукови, овощни култури и тютюн.

Патогенът се развива при високи температури и ниска относителна влажност на въздуха. Гъбата не се нуждае от присъствието на вода по листната повърхност, за да причини заразяване. За покълнването на спорите обаче трябва висока атмосферна влажност, но инфекцията може да се осъществи и под 50%. Поради това заболяването се среща често в гъсти насаждения, с ниска интензивност на светлината, където циркулацията на въздуха е лоша. За причинителите на брашнеста мана е характерна гостоприемникова специфичност – те не оцеляват без точния гостоприемник. Гъбните спори се разнасят от въздушни течения. Топлите дни и прохладните нощи в края на лятото създават идеална среда за растежа и разпространението на спорите. Освен температурата и относителната влажност на въздуха и много други фактори оказват влияние върху развитието на брашнестата мана. Прекомерното небалансирано торене с азот, гъстите посеви, отглеждането на чувствителни сортове са предпоставки за силно развитие на заболяването. Установено е, че причинителите на брашнести мани са силно вариабилни и пластични. Те се развиват еднакво добре при хладно и влажно време, а също и при горещи и сухи условия. Сухите условия са благоприятни за колонизация, спорулация и разпространение на спорите на патогена. Дъждът и капките вода по листната повърхност са неблагоприятни. Развитие на болестта се наблюдава както при оросяване на растенията, така и при отсъствието му. Гъбите зимуват като клейстотеции или мицел в растителни остатъци.

Контролът на брашнестите мани е базиран върху набор от мерки за борба:

- Устойчиви сортове. В света усилено се работи върху създаването на устойчиви на брашнеста мана сортове. Това е най-радикалният способ за борба с болестите въобще. При ябълките вече има създадени устойчиви и по-слабо чувствителни сортове – Прима, Мелроуз, Стеймаред, Ред голд, Старк делишес, Румяна и др. В практиката са разпространени и сортове пшеница, устойчиви на брашнеста мана – Енола, Аглика, Янтар, Враца и др. Устойчиви на брашнеста мана са и създадените през последните години дългоплодни краставици за отглеждане при оранжерийни условия – Калунга, Лъкшъри, Хъдсън, Алмериа, Данте и др. При тютюна, прасковите, пипера също има създадени устойчиви сортове.
- Профилактика. Ограничаване разпространението на заразата от един сезон в друг чрез: въвеждане на подходящи сеитбообръщения; зимно пръскане на овощните; силни резитби при лозя и овощни; унищожаване на самосевките при житните. Агротехнически мероприятия: сеитба и засаждане в срок и на проветриви места; редовни почвообработки; оптимални срокове, посевни норми и гъстота на засаждане; редовни почвообработки; оптимален поливен режим; балансирано торене; отстраняване на нападнатите части от растенията; почистване на растителните остатъци в края на вегетацията.
- Химичен контрол. В страната има регистрирани голям набор от продукти за растителна защита (ПРЗ). Освен химични има регистрирани и ботанически фунгициди, които осигуряват добра защита. В зависимост от активното им вещество и механизъм на действие (контактни, системни) ПРЗ трябва да се редуват. Един и същ препарат не трябва да се използва повече от 2–3 пъти за един сезон.